

Toim. Timo Purjo ja Pyry Hannila

Tarkoituksellisuus nuorten itsemurhien ehkäisyssä

**TARKOITUSKESKEISYYS
NUORTEN ITSEMURHIEN
EHKÄISYSSÄ**

Non Fighting Generation ry:n kirjasarjassa aiemmin julkaistu:

1. *Väkivaltaisesta nuoruudesta vastuulliseen aikuisuuteen*, 2008
2. *Tappelusta jutteluun – nuoren kohtaamisen taito*, 2009
3. *Sukupuoli ja väkivalta, osa 1*, 2010
4. *Arvojen ja tarkoitusten pedagogiikka*, 2011
5. *Sukupuoli ja väkivalta, osa 2*, 2012
6. *Sukupuolisensitiivinen poikien ja tyttöjen kasvatus arvoihin ja väkivallattomuuteen*, 2012
7. *Kasvatus arvoihin – arvoa kasvatukseen*, 2013

Non Fighting Generation ry:n muut julkaisut:

Levottomat Tuhkimot – havaintoja tyttöjen väkivallasta, 2010

TARKOITUSKESKEISYYS
NUORTEN ITSEMURHIEN
EHKÄISYSSÄ

Toimittaneet:

Timo Purjo

Pyry Hannila

Non Fighting Generation ry

© 2014 Kirjoittajat ja Non Fighting Generation ry

Non Fighting Generation (NFG)

www.nfg.fi

Kustantaja: BoD™ – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-286-835-0

Sisällysluettelo

Esipuhe	7
Timo Purjo: Logoteoriasta lisäulottuvuuksia nuorten itsemurhien ehkäisyyn.....	10
Eevastiina Gjerstad: Nuorten itsetuhoisuus tarkoituksettomuuden oireena	34
Pyry Hannila: Elämän ja kuoleman kysymyksiä. Tarkoituskaskeinen menetelmä nuorten itsemurhien ehkäisemiseksi.....	136

ESIPUHE

Tässä julkaisussa kiteytyy Non Fighting Generation ry:n (NFG) piirissä muodostunut ymmärrys nuorten *itseensä kohdistamasta väkivallasta* ja nuorten itsemurhien ehkäisemiseen liittyvistä kysymyksistä. Teoksessa esitellään ja perustellaan *tarkoituskeseisen lähestymistavan* merkitystä ja arvoa nuorten itsemurhien ehkäisemisen kannalta. NFG:n kehitysjohdaja Timo Purjo on perehtynyt syvällisesti Viktor E. Frankl'n tarkoituskeseiseen ajatteluun (ns. logoteoriaan). Frankl tunnetaan parhaiten toisen maailmansodan aikaisista keskitysleirikokemuksistaan, mutta hänen elämäntyönsä pohja muodostui jo ennen sotaa itsemurhien ehkäisyn saralla. Frankl'n tarkoituskeseinen ajattelu on toiminut keskeisenä lähtökohtana NFG:n hankkeiden aikana tehdyille tutkimus- ja kehittämistyölle.

”Nuorten itsemurhien ennakointi ja ehkäisy” -hanke, josta on käytetty myös nimeä *Epätoivoiset epäilijät*, toteutettiin Jenny ja Antti Wihurin Säätiön myöntämällä rahoituksella vuosien 2011–2013 välisenä aikana. Hankkeessa työskentelivät tutkija, KT Eevastiina Gjerstad ja tutkimusavustaja, FM Riikka Uljas, joiden kirjoitus löytyy myös tästä julkaisusta. Hankkeen aikana tehty tutkimus- ja kehittämistyö loivat edellytykset jatkohankkeelle, ”Valoa elämään: menetelmien kehittämishanke nuorten itsemurhien ehkäisemiseksi”, jolle on myönnetty 3-vuotinen terveyden edistämisen määräraha vuosille 2013–2015. Valoa elämään -hankkeen aikana kehitetään ja pilotoidaan itsetuhoisesti oireilevien nuorten *tunnistamis-*, *mini-interventio-* ja *pitkäkestoisia yksilöauttamisen menetelmiä* yhteistyössä terveydenhuollon, nuorisotyön ja opetusalan ammattilaisten kanssa. Hankkeen käytännön toteutuksesta ja menetelmien kehittämisestä vastaa FM Pyry Hannila yhteistyössä aluekoordinaattoreiden, Helinä Juurisen (Mikkeli) ja Sami Hoiskon (Tampere) kanssa.

Käsillä oleva teos muodostuu kolmesta itsenäisestä kirjoituksesta, jotka muodostavat toinen toisiaan täydentävän kokonaisuuden. NFG:n

kehitysjohtaja, FT Timo Purjo tarkastelee omassa kirjoituksessaan tar-
koituskeskeisen näkökulman filosofisia, teoreettisia ja historiallisia läh-
tökohtia Viktor Frankl'n ajattelun ja elämäntyön valossa. Purjo täyden-
tää tarkasteluaan Jerry Longin tarkoituskeskeisyyteen perustuvalla krii-
si-intervention mallilla, jota voidaan soveltaa itsetuhoisen kriisin ratkai-
semisessa myös sen varhaisessa vaiheessa. Tutkija Eevastiina Gjerstad
luo kirjoituksessaan katsauksen elämän tarkoituksellisuutta, tarkoituk-
settomuutta ja itsetuhoisuutta koskevaan empiiriseen tutkimuskirjalli-
suuteen. Kirjoituksessa tarkastellaan elämän tarkoituksellisuutta mittaa-
vien empiiristen mittareiden käyttökelpoisuutta ja mahdollisuuksia käy-
tännön auttamistyössä, sekä esitellään yleisiä periaatteita itsetuhoisen
nuoren kohtaamisen tueksi. Gjerstadin tutkimustyön tukena on toiminut
tutkimusavustaja Riikka Uljas, joka on mm. kääntänyt lukuisia saksan-
kielisiä artikkeleita ja empiirisiä mittaristoja suomen kielelle. Hankevas-
taava Pyry Hannila esittelee omassa kirjoituksessaan luonnostelemansa
3-portaisen mallin tarkoituskeskeiseksi menetelmäksi. Menetelmä muo-
dostaa yleiset kehykset niin itsetuhoisen nuoren tunnistamiselle, mini-
interventiolle kuin pidempikestoiselle yksilötyöskentelylle. Esiteltävä
malli on alustava ja sen kehittämistyö jatkuu edelleen Valoa elämään -
hankkeen puitteissa.

Kiitämme hankkeiden rahoittajia, Jenny ja Antti Wihurin rahastoa
sekä Sosiaali- ja terveysministeriötä, hankkeiden taloudellisesta mahdol-
listamisesta. Erityisen kiitoksen ansaitsee Terveiden ja hyvinvoinnin
laitoksen (THL) tutkimusprofessori Timo Partonen, joka on toiminut
molempien hankkeiden ohjausryhmissä. Hänen avarakatseiset ja asian-
tuntevat näkemyksensä ovat olleet erityisen merkityksellisiä kuluneiden
vuosien aikana. Lisäksi kiitämme kaikkia yhteistyökumppaneitamme ja
heidän edustajiaan arvokkaasta osallistumisesta hankkeisiin.

Valoa elämään -hankkeen ohjausryhmän toimintaan ovat Partosen
(pj.) ohella osallistuneet seuraavat yhteistyökumppaneidemme edustajat:
terveyspalveluiden johtaja Minna Mutanen (Mikkelin seudun sosiaali- ja

terveystoimi), erikoislääkäri Vivian Maunu (Tampereen kaupungin mielenterveys- ja päihdepalvelut) projektityöntekijä Tapani Kilponen ja psykiatrinen sairaanhoitaja Mervi Mäkinen (Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos -palvelukokonaisuus), lehtori Anne-Maria Karjalainen (Lahden diakonian instituutti), osastonhoitaja Aino Ruotsalainen (Espoon kaupungin koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto), ylilääkäri Tuire Sannisto (Tampereen kaupungin koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto), sekä toimialajohtaja Maija Laukkanen (Silta-Valmennusyhdistys ry). Kiitämme lämpimästi tähänastisesta panostuksestanne hankkeen onnistumiseksi!

Lisäksi tahdomme kiittää Soili Ristimäkeä, joka teki suuren työn taitaessaan kirjaamme painokuntoon!

Pyry Hannila

Edellä esitetyn lisäksi kiitän hankkeen käytännön kehittämistyöstä vastannutta hanketiimiä, Pyryä, Helinää ja Samia. Arvostan vastuullista otettanne hanketyöskentelyyn ja perusteellista perehtyneisyyttä osoittavia sekä luovia aikaansaannoksianne menetelmien kehittämistoiminnassa.

Timo Purjo

LOGOTEORIASTA LISÄULOTTUVUUKSIA NUORTEN ITSEMURHIEN EHKÄISYYN

Timo Purjo

Miksi jotkut selviävät lähes miten suuresta kärsimyksestä tahansa? Miksi toiset vaipuvat samoissa tai samankaltaisissa tilanteissa lamauttavaan epätoivoon? Miksi jotkut ajautuvat jopa itsemurhaan? Mitä ihmisen elämän arvostuksilla ja tarkoituksilla on tekemistä kaiken tämän kanssa?

Mainittuja kysymyksiä pohditaan Viktor Frankl'n maailmankuulussa omaelämäkerrallisessa kirjassa *Ein Psycholog erlebt das Konzentrationslager* (1946, julkaistu myöhemmin nimellä *...trotzdem Ja zum Leben sagen*; suomeksi julkaistu nimellä *Ihmisyysden rajalla*). Frankl kirjoitti tämän kirjan pian sen jälkeen, kun hän oli vuonna 1945 palannut takaisin kotikaupunkiinsa Wieniin jouduttuaan useiden vuosien ajan kokemaan keskitysleireissä inhimillisen käsityskyvyn ylittäviä kauhuja. Frankl oli joutunut kärsimään epäinhimillisistä olosuhteista ja ihmisarvoa alentavasta kohtelusta oltuaan vangittuna vuodesta 1942 lähtien neljässä eri keskitysleirissä. Siellä hän vakuuttui lopullisesti jo ennen sotaa kehittämänsä ja käytäntöön soveltamansa teorian vaikutusvoimasta. Keskitysleirien äärimmäisissä oloissa kiteytyi hänen ajatuksensa, että elämä ei menetä tarkoitustaan missään tilanteessa. Voidaan jopa sanoa, että Frankl todisti teoriansa empiirisesti päteväksi sekä itsensä että kaikkien niiden havainnoimiensa vankitoverien avulla, jotka kestivät kärsimyksensä suuntautumalla joko heti tai myöhemmin toteutettaviin tarkoituksiin.

Epätäydellisenä ihmisenä – jollaisia hän korostaa kaikkien ihmisten olevan – Frankl oli lähellä tappaa itsensä sen jälkeen kun hänelle oli selvinnyt, että sekä hänen äitinsä että vaimonsa olivat kuolleet. Eräs

Miksi jotkut selviävät lähes miten suuresta kärsimyksestä tahansa? Miksi toiset vaipuvat samoissa tai samankaltaisissa tilanteissa lamauttavaan epätoivoon? Miksi jotkut ajautuvat jopa itsemurhaan? Mitä ihmisen elämän arvostuksilla ja tavoituksilla on tekemistä kaiken tämän kanssa?

Tarkoituksellisen lähestymistavan lähtökohtana on eksistentiaalinen kysymys elämän arvosta ja tarkoituksesta. Tarkoituksellisuuden perustuvissa auttamismuodoissa keskitytään ihmisen terveeseen alueeseen ja jäljellä oleviin mahdollisuuksiin ja voimavaroihin. Tällainen auttamismuoto on lohdullinen. Ei ole olemassa toivottomia tilanteita tai ihmisiä, joilla ei olisi mahdollisuutta tarkoitukselliseen elämään. Itsemurhien ehkäisyn kannalta on olennaista tukea nuoren kokemusta elämänsä arvosta ja tarkoituksesta.

Tässä julkaisussa kiteytyy Non Fighting Generation ry:n (NFG) piirissä muodostunut ymmärrys nuorten itseensä kohdistamasta väkivallasta ja itsemurhien ehkäisemiseen liittyvistä kysymyksistä. Teoksessa esitellään ja perustellaan tarkoituksellisen lähestymistavan merkitystä ja arvoa nuorten itsemurhien ehkäisemisen kannalta.

Teos on Non Fighting Generation ry:n kirjasarjan 8. julkaisu.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi